

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

НІКОЛАЙЧУК Ольга¹, ЗАМАНОВ Валерій²

¹Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
<https://orcid.org/0000-0002-7197-4713>

²Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
<https://orcid.org/0009-0006-0196-7979>

У статті розкрито економічну сутність та висвітлено особливості формування системи економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Запропоновано під економічною безпекою підприємств готельно-ресторанного бізнесу розуміти здатність підприємств цього виду економічної діяльності захищати свою діяльність від негативних впливів зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування, усуваючи при цьому різні загрози та нейтралізуючи ризики. З'ясовано, що система економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу є структурованим процесом стратегічних, тактичних і оперативних заходів, спрямованих на захист підприємств цієї сфери від зовнішніх і внутрішніх загроз та ризиків і формування їх унікальних можливостей протистояти загрозам у майбутньому. Виявлено, що для визначення впливу загроз та ризиків на діяльність підприємств готельно-ресторанного бізнесу необхідно заздалегідь розробити бізнес-план розвитку та передбачити загрози та ризики, які можуть виникнути в процесі прийняття управлінських рішень. Розроблено систему економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу та визначено, що в основі цієї системи лежать такі цілі як захист фінансово-матеріально-виробничої бази, захист інформаційно-правової бази, захист інтелектуально-кадрових ресурсів та захист техніко-технологічної бази.

Ключові слова: підприємство, економічна безпека, загроза, ризик, управління.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-5>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Реалії вітчизняної економіки свідчать про зростання значення сфери послуг у національній економіці. Важливу роль у цій сфері відіграє готельно-ресторанний бізнес, який є перспективним напрямком розвитку національної економіки, але на цей час функціонує в умовах впливу воєнного стану. Чинники ризику змушують суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу економити фінансові та матеріальні ресурси, прораховувати ефективність нових проєктів і укладати комерційні контракти, визначати ризик втрати ресурсу або недоотримання доходу порівняно з раціональним використанням ресурсів. Це призводить до безперервного посилення конкуренції та виникнення загроз для діяльності діючих і виходу на ринок нових підприємств. Проте нині рівень якісних послуг у сфері готельно-ресторанного бізнесу в Україні значно нижчий, ніж у більшості європейських країн. Тому необхідно створити ефективну систему економічної безпеки з метою підвищення ефективності діяльності підприємств цього виду економічної діяльності, забезпечення їх конкурентної позиції, покращення якості послуг та мінімізації різного роду загроз і ризиків.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу присвячено багато досліджень. Так, Гавловська Н. та Рудніченко Є. розкривають теоретичний базис системи економічної безпеки підприємств готельно-ресторанної сфери [1]; Хомин О. та Теодорович Л. досліджують питання безпеки клієнтів та персоналу як складової економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу [2]; Вецепура Н. та Земліна Ю. вивчають теоретичний аспект проблеми економічної безпеки підприємств індустрії гостинності [3]; Ящук В. та Гладиш Т. розглядають методичні підходи до забезпечення інтелектуальної і кадрової складової економічної безпеки готельно-ресторанного підприємства [4]; Шовкопляс Т. розкриває сутність, ознаки та умови мінімізації ризиків у діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу [5] тощо.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Проте не до кінця є вирішеними питання висвітлення економічної сутності та особливостей формування системи економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є розкриття економічної сутності та висвітлення особливостей формування системи економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Індустрія гостинності в цілому регулярно стикається з викликами на локальному та глобальному рівнях, які завжди впливають на інтенсивність туристичних потоків та розподіл інтересів. Зростання рівня загроз функціональним системам підприємства викликає необхідність ефективного проєктування середовища економічної безпеки та виявлення та запобігання появі ключових чинників, що впливають на економічну безпеку. Незалежно від форми власності підприємства готельно-ресторанного бізнесу характеризуються наявністю постійних ризиків і загроз, пов'язаних із впливом зовнішнього та внутрішнього середовища їх функціонування. Загалом функціонування підприємств залежить від економічної стабільності країни. Зараз економічна безпека України знаходиться під загрозою, оскільки під загрозою знаходяться всі складові, які забезпечують економічну безпеку з огляду на воєнний стан. Однак у кожного підприємства готельно-ресторанного бізнесу є свої проблеми з економічною безпекою, не лише зараз, а й у стабільному економічному середовищі.

Беручи до уваги аспект висвітлення сутності поняття «економічна безпека підприємств готельно-ресторанного бізнесу», під цим поняттям доцільно розуміти стан захищеності життєво важливих інтересів такого підприємства, що досягається шляхом гармонізації відносин із суб'єктами зовнішнього та внутрішнього середовища та дозволяє забезпечити надання якісних послуг при максимальній економічній ефективності. Водночас система економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу складається з низки взаємопов'язаних елементів, які забезпечують захист життєво важливих інтересів підприємства шляхом гармонізації його відносин із суб'єктами зовнішнього та внутрішнього середовища та мінімізації їх негативного впливу [1, с. 243-243].

Причини економічних ризиків підприємств готельно-ресторанного бізнесу визначаються не тільки сучасним соціально-економічним розвитком країни, а й стратегічними помилками в управлінні підприємствами, тобто відсутністю системи економічної безпеки з реально досяжними цілями. З огляду на це, економічна безпека підприємств готельно-ресторанного бізнесу – це здатність підприємств цього виду економічної діяльності захищати свою діяльність від негативних впливів зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування, усуваючи при цьому різні загрози та нейтралізуючи ризики.

Таким чином, система економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу є структурованим процесом стратегічних, тактичних і оперативних заходів, спрямованих на захист підприємств цієї сфери від зовнішніх і внутрішніх загроз та ризиків і формування їх унікальних можливостей протистояти загрозам у майбутньому.

Важливе значення для формування ефективної системи економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу має цільова орієнтація, оскільки вона виступає регулюючим елементом діяльності та забезпечує спрямування. Цілі системи економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу повинні бути визначені так: що необхідно зробити, чого потрібно досягти, що необхідно вирішити для досягнення поставлених цілей?

Для забезпечення високого рівня економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу необхідно правильно організувати систему управління цим процесом. Система управління економічною безпекою підприємств готельно-ресторанного бізнесу визначається низкою взаємопов'язаних, взаємозалежних, взаємоузгоджених і регульованих чинників і дозволяє суб'єктам господарювання формувати та реалізовувати власні економічні інтереси. Функціонування цієї системи забезпечується взаємодією елементів механізму управління економічною безпекою підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

Заходи безпеки, розроблені та впроваджені в підприємствах готельно-ресторанного бізнесу, повинні бути спрямовані на:

- забезпечення соціального захисту клієнтів і співробітників;
- задоволеність наданими послугами та перебуванням клієнта в закладі завдяки наданню високого рівня обслуговування доброзичливим та уважним персоналом, який дотримується ділової етики;
- охорона власності клієнта та підтримання якості та ціни послуг за допомогою економічно мотивованого персоналу;

- забезпечення належної якості харчових продуктів шляхом дотримання гігієнічних та протиепідемічних норм і стандартів;
- запобігання несанкціонованому доступу до службової інформації.
- захист майна, клієнтів від крадіжок, вандалізму та терористичних атак [2, с. 275].

В готельно-ресторанній індустрії існують усілякі загрози економічній безпеці підприємств цього виду економічної діяльності – від некомпетентності власників і фінансових та інституційних проблем до катастрофічних проблем (природних і штучних), пов'язаних з організацією та іншими проблемами, інформацією, конкуренцією, злочинність тощо. Це ті загрози, які безпосередньо ідентифікуються та розглядаються з метою знищення або зменшення ослабленого впливом чинників економічного потенціалу підприємств. Багато чинників зовнішнього середовища впливають на ефективне функціонування підприємств готельно-ресторанного бізнесу. У минулому керівники таких підприємств зосереджувалися на економічних і технологічних чинниках. Однак нещодавні зміни в ставленні людей до цілей, соціальних цінностях, політичних силах і юридичній відповідальності змусили підприємства розширити сферу зовнішнього середовища. Так, сучасна система чинників зовнішнього середовища підприємств готельно-ресторанного бізнесу включає:

- закономірності, нові методологічні підходи та філософію управління внаслідок прискорення процесу глобалізації національної економіки;
- зміни цінностей, звичаїв і вимог суспільства;
- тенденції розвитку технологій у світовій практиці;
- тенденції розвитку теорії та практики;
- умови праці працівників підприємств, управлінські тенденції розвитку теорій і світової практики, що формують їх конкурентоспроможність;
- зміни економічної ситуації, екології [3, с. 86-87].

Для формування ефективної системи економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу з точки зору менеджменту бажано виділити основні проблеми, які мають найбільший вплив на створення та функціонування таких підприємств. Слід зазначити, що в процесі взаємодії не тільки зовнішні суб'єкти впливають на підприємства, але й підприємства можуть впливати на зовнішніх суб'єктів. Особливе значення слід приділяти безпосереднім учасникам бізнес-середовища, таким як постачальники, конкуренти, споживачі та ділові партнери, які мають швидкий, безпосередній і значний вплив на систему економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Серед іншого варто виділити фінансові установи та органи державного управління, які нормативно регулюють та безпосередньо контролюють діяльність цих суб'єктів господарювання. Вплив інших проблем, як правило, тимчасовий, але може бути дуже важливим та іноді критичним. Внутрішні процеси, що формують систему економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу хоч і є більш контрольованими, але не надто актуальними в контексті надання якісних послуг.

У фінансово нестабільних ситуаціях система економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу має бути спрямована на захист прав та інтересів цих суб'єктів господарювання для комплексного аналізу, актуальної оцінки та прогнозування стану розвитку діяльності підприємств цієї сфери діяльності, різноманітних зовнішніх та внутрішніх загроз та ризиків. Характерною особливістю системи економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу є те, що вона повинна захищати підприємства за всіма напрямками та специфікою діяльності [4, с. 357].

Забезпечуючи безпеку діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу, важливо спочатку визначити загрози та ризики такої діяльності та чітко розуміти їхній потенційний вплив. Для визначення впливу загроз та ризиків на діяльність підприємств готельно-ресторанного бізнесу необхідно заздалегідь розробити бізнес-план розвитку та передбачити загрози та ризики, які можуть виникнути в процесі прийняття управлінських рішень. Для цього потрібно проводити постійний моніторинг зовнішнього середовища та діагностику внутрішнього середовища функціонування підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Ці заходи забезпечать ефективне функціонування та можливості розвитку підприємств цього виду економічної діяльності не лише в періоди системних криз в національній економіці.

Крім того, загрози та ризики для підприємств готельно-ресторанного бізнесу залежать насамперед від конкретних сфер, наприклад, інформаційні, управлінські, людські, технологічні, фінансові, логістичні, іміджеві, нормативні, регуляторні тощо [5, с. 41].

Опираючись на дослідження науковців, представлені у [4; 6; 7; 8], складовими економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу є: фінансова, майнова, виробнича, кадрова,

інтелектуальна, організаційно-управлінська, інформаційна, силова, правова, техніко-технологічна, екологічна, соціальна та інші.

У ході дослідження доцільним є представлення системи економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу (рис. 1).

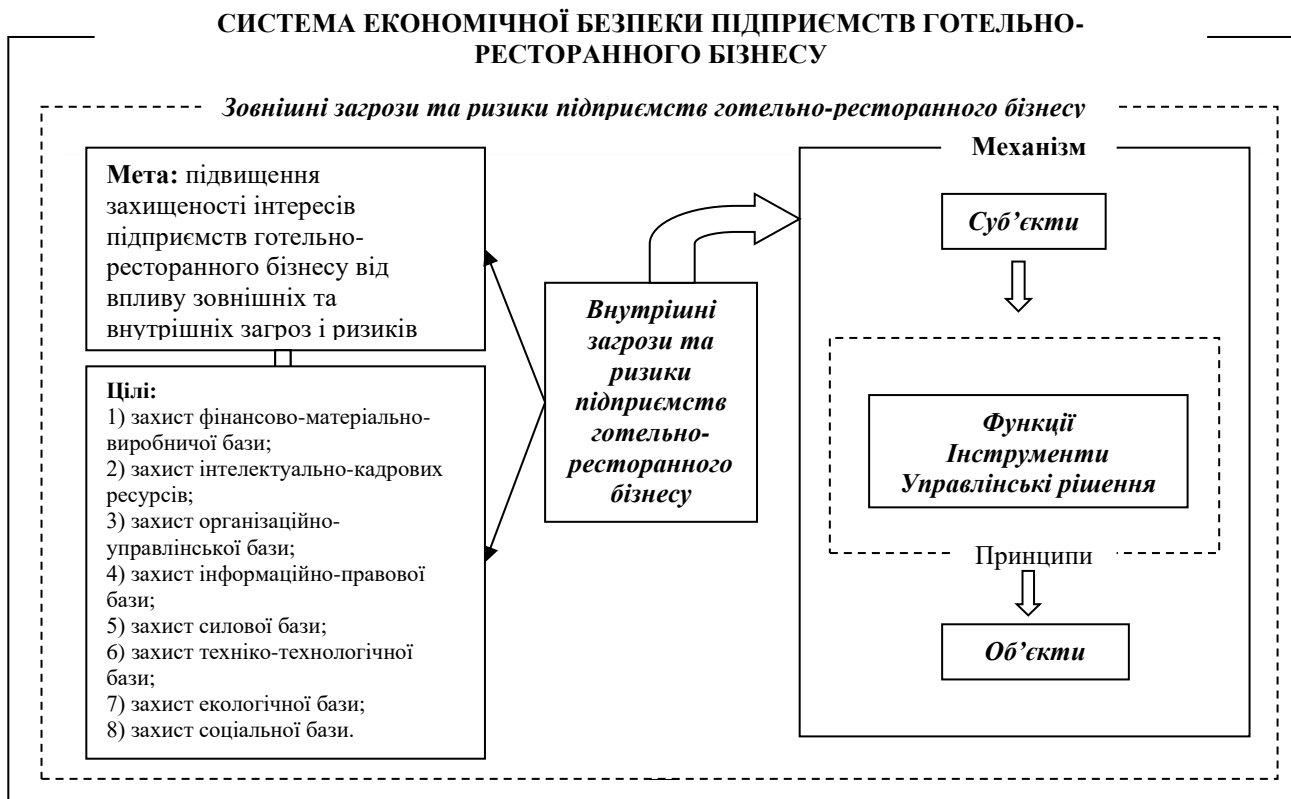

Рис. 1. Система економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу

Джерело: сформовано авторами.

Беручи до уваги зовнішні загрози та ризики підприємств готельно-ресторанного бізнесу, особливий акцент у такому контексті доцільно звернути на загрози та ризики щодо рівня інфляції, зміни цін на ресурси, зокрема енерго- та газопаливні ресурси, стану та зміни кліматичних умов, недобросовісної конкуренції, появи нових конкурентів, падіння попиту на послуги готельно-ресторанного бізнесу, нераціонального вибору контрагентів, зміни законодавчої бази тощо. Вагомими загрозами та ризиками, які гальмують діяльність та перспективи функціонування підприємств готельно-ресторанного бізнесу, є професійні помилки та недобросовісна поведінка персоналу, що зумовлюють низький рівень готельно-ресторанного сервісу, помилки в процесі надання послуг, помилки технологічного характеру, недозавантаженість потужностей підприємств готельно-ресторанного бізнесу, аварії та катастрофи на території підприємств готельно-ресторанного бізнесу, низький рівень безпеки клієнтів, низький рівень безпеки персоналу, пошкодження майна, втрати репутації тощо. Зазвичай зовнішні загрози та ризики підприємств готельно-ресторанного бізнесу стосуються розподілу збитків і неотримання прибутку. Водночас внутрішні загрози та ризики залежать від здатності підприємств готельно-ресторанного бізнесу організувати процес надання послуг клієнтам.

Механізм управління зовнішніми та внутрішніми загрозами та ризиками підприємств готельно-ресторанного бізнесу складається з двох підсистем: суб'єктів та об'єктів. Суб'єктами є групи працівників (менеджери, спеціалісти тощо), до компетенції яких належать різні функції (планування, організування, мотивування, стимулювання, координування, прогнозування, контролювання, регулювання тощо), та якій в процесі реалізації функцій застосовують інструменти (методи, способи, заходи, прийоми тощо) управлінського впливу на об'єкти, в основі яких лежать безпосередньо загрози та ризики діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

Процес управління, тобто процес впливу суб'єктів на об'єкти, здійснюється відповідно до певних принципів, тобто принципу уникнення загроз та ризиків, принципу релевантності

ухвалення управлінського рішення, принципу зважання на наслідки настання загрози чи ризику, принципу вибору оптимального рішення з поміж усіх тощо.

У системі економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу важливою складовою є захист фінансово-матеріально-виробничої бази та управління нею. В основі цієї складової лежить захист підприємств готельно-ресторанного бізнесу від помилок управління фінансовою діяльністю, що може призвести до фінансових втрат та збитковості діяльності, неефективних капіталовкладень, пошкодження основних фондів, знищення майна, ймовірності настання втрат внаслідок скорочення обсягу надання послуг тощо.

Захист інтелектуально-кадрових ресурсів підприємств готельно-ресторанного бізнесу передбачає нейтралізацію загроз та ризиків, пов'язаних із працівниками, їх інтелектуальним потенціалом та трудовими відносинами в цілому. Результатом захисту інтелектуально-кадрових ресурсів повинна бути особиста безпека працівників і захист інтелектуальної власності. На сучасному етапі розвитку підприємств готельно-ресторанного бізнесу є проблема забезпечення підприємств кваліфікованими кадрами, оскільки в умовах конкуренції на ринку стає все важче утримувати кваліфікованих працівників. Таким чином, необхідно удосконалювати мотиваційний механізм діяльності персоналу, проаналізувати ситуацію конкурентів та ситуацію на місцевому ринку праці тощо з метою забезпечення захисту цієї підсистеми економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

Захист організаційно-управлінської бази забезпечує високу ефективність управління підприємствами готельно-ресторанного бізнесу, оптимальність та ефективність організаційної структури у контексті взаємодії взаємопов'язаних механізмів різного типу: організаційних, правових, економічних, мотиваційних, соціальних, психологічних та ін., які впливають на діяльність підприємств.

Захист інформаційно-правової бази підприємств готельно-ресторанного бізнесу передбачає застосування засобів і форм інформаційно-правового впливу на працівників з метою досягнення ефективної діяльності. Важливе значення у контексті захисту інформаційно-правової бази має захист комерційної таємниці, тобто відомостей про окремі фінансові показники, відомостей про систему ділових відносин, відомостей про клієнтів, даних про працівників, відомостей про організацію безпеки та протипожежної охорони, які заборонено розголошувати. Захист повинен передбачати обмеження доступу до захищеної інформації та встановлення адміністративно-правової відповідальності за розголошення. Водночас потрібно запобігати витоку захищеної інформації.

Захист силової бази підприємств готельно-ресторанного бізнесу полягає у забезпеченні фізичної та моральної безпеки працівників, капіталу та власності, а також комерційних інтересів.

Загрози техніко-технологічної бази підприємств готельно-ресторанного бізнесу створюють нові проблеми та виклики. У зв'язку з реконструкцією та поспішним введенням в експлуатацію нових видів послуг підприємствами готельно-ресторанного бізнесу знижується рівень обслуговування та кваліфікація обслуговуючого персоналу. Проблеми нагального захисту техніко-технологічної бази також пов'язані із низьким рівнем інновацій у технологіях та бізнес-процесах, руйнуванням техніко-технологічної бази, необхідністю технологічної модернізації потужностей.

Захист екологічної бази характеризується дотриманням чинних екологічних стандартів, зниженням рівня втрат від забруднення та руйнівного впливу наслідків господарської діяльності на стан довкілля.

Водночас захист соціальної бази передбачає забезпечення задоволення матеріальних і нематеріальних потреб працівників, розвиток і реалізацію інтересів підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

Функціонування підприємств готельно-ресторанного бізнесу в умовах ринкової економіки пов'язане з багатьма труднощами, критичними та форс-мажорними ситуаціями, які потребують аналізу та оцінки з метою їх мінімізації. Складність управління такими підприємствами зумовлена високою невизначеністю кон'юнктури ринку, сезонною нестабільністю попиту на послуги, зростанням конкуренції та браком фінансових ресурсів. У ситуації, що склалася, підприємства готельно-ресторанного бізнесу не можуть обмежуватися лише поточним плануванням та оперативним управлінням своєю діяльністю. Тому постає проблема пошуку способу побудови ефективної системи економічної безпеки, здатної зміцнити ринкові позиції цих підприємств та сприяти розвитку всієї готельно-ресторанної індустрії.

Для забезпечення високого рівня економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу необхідно правильно організувати систему управління цим процесом. Тому система

управління економічною безпекою підприємств готельно-ресторанного бізнесу повинна визначатися низкою взаємопов'язаних, взаємозалежних, взаємоузгоджених і регульованих чинників з метою формування та реалізації інтересів підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Крім того, доцільно відзначити, що функціонування цієї системи забезпечується взаємодією елементів механізму управління економічною безпекою підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Дослідження доводять, що економічна безпека підприємств готельно-ресторанного бізнесу можлива завдяки комплексному та системному підходу до її організації. Економічна безпека таких підприємств дозволяє оцінити перспективи на ринку, розробити тактичні та стратегічні системи розвитку та зменшити негативний вплив наслідків криз, а також можливих нових загроз і ризиків. Побудова надійної системи економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу вимагає ряду підготовчих заходів. Від цього завдання багато в чому залежать прийняті рішення, розподіл фінансових, матеріальних і людських ресурсів і в цілому ефективність діяльності цих підприємств. Тому створення ефективної системи економічної безпеки дозволить підприємствам готельно-ресторанного бізнесу подолати ризики нестабільності та «вижити» в ситуаціях невизначеності та ризику.

Політика забезпечення економічної безпеки, частий перегляд встановленої політики, участь працівників у її розробці та реалізації, навчання працівників і систематичний моніторинг ризиків і загроз економічній безпеці дозволять покращити продуктивність діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

У перспективі наступних досліджень доцільно висвітлити методичні підходи до оцінювання складових економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гавловська Н. І., Рудніченко Є. М. Теоретичний базис системи економічної безпеки підприємств готельно-ресторанної сфери. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2014. №4(1). С. 241-245.
2. Хомин О. Й., Теодорович Л. В. Безпека клієнтів та персоналу як складова економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. 2018. Випуск 1. С. 269-277.
3. Вецепура Н. В., Земліна Ю. В. Економічна безпека підприємств індустрії гостинності: теоретичний аспект. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2022. №35. С. 83-90.
4. Ящук В. І., Гладиш Т. І. Методичні підходи до забезпечення інтелектуальної і кадрової складової економічної безпеки готельно-ресторанного підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. №21. С. 354-359.
5. Шовкопляс Т. С. Сутність, ознаки та умови мінімізації ризиків у діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки): зб. наук. пр. 2017. №46(1267). С. 39-42.
6. Ярова Ю. О., Артеменко Л. П. Структура економічної безпеки підприємства в умовах кризи. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2016. № 13. С. 257-263.
7. Гаркуша В. О., Єршова Н. Ю. Теоретично-методичні засади формування економічної безпеки підприємства. Причорноморські економічні студії. 2018. № 27(1). С. 106-112.
8. Гоблик-Маркович Н. М., Молнар Д. І., Ільтьо Т. І. Інформаційна безпека в готельно-ресторанному господарстві. Економіка та суспільство. 2017. № 8. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/20.pdf

REFERENCES:

1. Havlovska, N. I., Rudnichenko, Ye. M. (2014). Teoretychnyi bazys systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv hotelno-restoranoi sfery [Theoretical basis of the system of economic security of enterprises in the hotel and restaurant sphere]. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences, 4(1), 241-245 [in Ukrainian].
2. Khomyin, O. Y., Teodorovych, L. V. (2018). Bezpeka kliientiv ta personalu yak skladova ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv hotelno-restorannoho biznesu [Customer and staff safety as a component of economic security of hotel and restaurant business enterprises]. Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Serii ekonomichna – Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs. The series is economical, 1, 269-277 [in Ukrainian].

3. Vetsepura, N. V., Zemlina, Yu. V. (2022). Ekonomichna bezpeka pidpriemstv industrii hostynnosti: teoretychny aspekt [Economic security of hospitality industry enterprises: theoretical aspect]. Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management, 35, 83-90 [in Ukrainian].
4. Yashchuk, V. I., Hladysh, T. I. (2019). Metodychni pidkhody do zabezpechennia intelektualnoi i kadrovoi skladovoi ekonomichnoi bezpeky hotelno-restorannoho pidpriemstva [Methodical approaches to ensuring the intellectual and personnel component of the economic security of a hotel and restaurant enterprise]. Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management, 21, 354-359 [in Ukrainian].
5. Shovkoplias, T. S. (2017). Sutnist, oznaky ta umovy minimizatsii ryzykiv u diialnosti pidpriemstv hotelno-restorannoho biznesu [The essence, signs and conditions of risk minimization in the activities of hotel and restaurant business enterprises]. Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut» (ekonomichni nauky): zb. nauk. pr. – Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences): coll. of science, 46(1267), 39-42 [in Ukrainian].
6. Yarova, Yu. O., Artemenko, L. P. (2016). Struktura ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva v umovakh kryzy [The structure of economic security of the enterprise in crisis conditions]. Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut» – Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", 13, 257-263 [in Ukrainian].
7. Harkusha, V. O., Yershova, N. Yu. (2018). Teoretychno-metodychni zasady formuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Theoretical and methodological principles of the formation of economic security of the enterprise]. Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies, 27(1), 106-112 [in Ukrainian].
8. Hoblyk-Markovych, N. M., Molnar, D. I., Ito, T. I. (2017). Informatsiina bezpeka v hotelno-restorannomu hospodarstvi [Information security in the hotel and restaurant industry]. Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society, 8. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/20.pdf [in Ukrainian].

ECONOMIC ESSENCE AND PECULIARITIES OF FORMATION OF THE SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY OF HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS ENTERPRISES

NIKOLAICHUK Olha, ZAMANOV Valerii

Mykhailo Tuhon-Baranovskiy Donetsk National University of Economics and Trade

The article reveals the economic essence and highlights the peculiarities of formation of the system of economic security of hotel and restaurant business enterprises. It is proposed that the economic security of enterprises in the hotel and restaurant business should be understood as the ability of enterprises of this type of economic activity to protect their activities from the negative impacts of the external and internal environment of operation, while eliminating various threats and neutralizing risks. It is found that the system of economic security of hotel and restaurant business enterprises is a structured process of strategic, tactical and operational measures aimed at protecting enterprises in this sphere from external and internal threats and risks and forming their unique capabilities to withstand threats in the future. It is found that in order to determine the impact of threats and risks on the activities of hotel and restaurant business enterprises, it is necessary to develop a business development plan in advance and to foresee threats and risks that may arise in the process of making management decisions. The author develops a system of economic security of hotel and restaurant business enterprises and determines that this system is based on such goals as protection of the financial and material production base, protection of the information and legal base, protection of intellectual and human resources, and protection of the technical and technological base.

Keywords: enterprise, economic security, threat, risk, management.